

**Міністерство освіти і науки України
Красноармійський індустріальний інститут
державного вищого навчального закладу
«Донецький національний технічний університет»**

Кафедра «Соціально-гуманітарної підготовки»

**Методичні рекомендації для СРС
з навчальної дисципліни
«Теорія держави і права»**

Красноармійськ, 2013

**Міністерство освіти і науки України
Красноармійський індустріальний інститут
державного вищого навчального закладу
«Донецький національний технічний університет»**

Кафедра «Соціально-гуманітарної підготовки»

**Методичні рекомендації для СРС
з навчальної дисципліни
«Теорія держави і права»**

Методичні рекомендації
розглянуто на засіданні кафедри СГП
Протокол № 5 від 06. 03. 2013 р.

Методичні рекомендації
затверджено на засіданні навчально-
видавничої ради ДонНТУ
Протокол № 2 від 11.04 2013 р.

Красноармійськ, 2013

УДК 340

Ш 62

Теорія держави і права: Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни / Укладач Шинкаренко І.В. – Красноармійськ: Красноармійський індустріальний інститут державного вищого навчального закладу «Донецький національний технічний університет», 2013 – 49 с.

Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни «Теорія держави і права» містять програмні вимоги (тематику практичних занять, курсових робіт, критерії оцінювання і контрольні питання), список рекомендованої літератури. Методичні рекомендації стануть в пригоді студентам як денної, так і заочної форми навчання.

Укладач: Шинкаренко Ірина Валентинівна, старший викладач кафедри СГП

Рецензент: Моїсєєнко Лариса Миколаївна, кандидат історичних наук, доцент кафедри СГП

© Шинкаренко І.В., КП ДонНТУ, 2013

Зміст

Розділ I. Програмні вимоги до вивчення дисципліни «Теорія держави і права»	6
1.1. Загальні положення	6
1.2. Мета та завдання курсу «Теорія держави і права»	7
1.3. Опис навчальної дисципліни	8
1.4. Зміст і обсяг модулів	11
1.5. Тематичний зміст дисципліни	12
1.6. Тематика практичних занять	18
1.7. Перелік питань для семестрового контролю для студентів денного відділення	26
1.8. Перелік питань для семестрового контролю для студентів заочного відділення	28
1.9. Тематика індивідуальних завдань для студентів денного відділення	30
1.10. Методичні рекомендації щодо виконання індивідуальних завдань студентами денного відділення	31
1.11. Варіанти контрольних робіт для студентів заочного відділення	32
1.12. Методичні рекомендації щодо виконання контрольних робіт студентами заочного відділення	38
1.13. Тематика курсових робіт	40
1.14. Методичні рекомендації щодо виконання курсових робіт з дисципліни «Теорія держави і права»	45
1.15 Критерії оцінювання	45
Розділ II. Допоміжний довідковий апарат з навчального курсу	45
2. 1. Рекомендована література	45

1.1. Загальні положення

Підготовка фахівців полягає у вивченні студентами економічних спеціальностей вищих навчальних закладів певної системи правових дисциплін, передбачених освітньо-професійною програмою і навчальним планом, що пов'язано з послідовним набуттям ними професійних знань, навичок і вмінь творчо та ефективно застосовувати ці знання під час вирішення тих чи інших справ, що виникають у процесі практичної діяльності.

Згідно зі структурно-логічною схемою опанування навчальних предметів теорія держави і права вивчається студентами на першому курсі, тому що без цих фундаментальних знань не можливе засвоєння галузевих і спеціальних юридичних дисциплін.

У межах вищої освіти опанування студентами загальнотеоретичних положень про державу і право, закономірностей виникнення та існування цих інституцій є дуже важливим в ідеологічному становленні майбутнього спеціаліста. Необхідність знань у галузі теорії держави і права, умінь ними користуватися у повсякденній діяльності дуже актуальні в період реформування правової системи України.

Метою створення цього посібника є забезпечення студентів економічних спеціальностей Красноармійського індустріального інституту ДонНТУ понятійним матеріалом щодо змісту питань, які традиційно розглядають у курсі теорії держави і права. До навчального посібника увійшли майже всі питання, передбачені програмами з дисципліни "Теорія держави і права". Поряд із цим, треба попередити читачів, що у посібнику питання розглядаються не детально, а лише схематично, спрощено. Тому для глибокого вивчення загальної теорії держави і права потрібна література, яка ґрунтовно і всебічно розкриває кожне питання, кожену категорію.

Більш поглиблене засвоєння цих питань передбачає уважне та послідовне вивчення матеріалу, який міститься у підручниках, навчальних посібниках, монографіях, курсах лекцій, нормативно-правових актах.

Матеріал, викладений у посібнику допоможе при підготовці до лекцій, оскільки дасть змогу чітко і системно законспектувати інформацію, яку подає лектор, швидко й правильно її запам'ятати. У подальшому при самостійній підготовці студент матиме можливість легко систематизувати і запам'ятати основний матеріал лекції, додавши до нього інформацію з підручників, монографій, статей. На семінарському занятті матеріал посібника легко перетворити у план відповіді. Незамінну допомогу навчальний посібник надасть при підготовці до семестрового контролю з теорії держави і права.

Як наука, теорія держави і права ставить за мету: озброїти студентів знаннями про сутність держави і права, висвітлити причини виникнення та закономірності розвитку цих інститутів. Без основного курсу теорії держави і права неможливе засвоєння галузевих юридичних дисциплін.

Глибоке вивчення теорії держави і права допоможе студентам виробити вміння тлумачити і застосовувати нормативні акти, юридичне грамотно оцінювати юридичні факти. Теорія держави і права підвищує професійний рівень молодих спеціалістів, допомагає орієнтуватись у правовій літературі, сприяє зростанню вміння мислити правовими категоріями, стимулює до встановлення режиму законності у діяльності державних органів, громадських організацій, посадових осіб.

Вищезазначене свідчить про те, що теорія держави і права має не тільки теоретичне, а й практичне значення. Тому чіткі, всебічні знання її положень повинні ґрунтовно засвоїти студенти.

Зміни у розвитку юридичної науки потребують докорінного концептуального переосмислення процесу розвитку держави і права України.

Програма загальної теорії держави і права виходить з основного завдання цього курсу в нинішніх умовах: сприяти забезпеченню підготовки правників високої кваліфікації, готових і здатних брати участь у розбудові суверенної, правової, демократичної держави України.

Це завдання може бути виконане в значній мірі шляхом засвоєння студентами найбільш загальних і основних закономірностей виникнення, структури, функціонування і розвитку держави і права, які, як відомо, саме і становлять предмет даної науки.

1.2. Мета та завдання курсу «Теорія держави і права»

Мета :

Сформувати у студентів систему науково-практичних знань про державно-правові явища з позицій світового досвіду і на цій основі сприяти формуванню знань про особливості державно-правових реалій України.

Завдання

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

- уявляти соціально-економічні передумови виникнення і розвитку держави і права;

- вільно володіти правовою термінологією;

- розуміти місце і значення теорії держави і права в системі правничих наук;

- свідомо формувати власну правову культуру і правову культуру суспільства;

знати:

- поняття, ознаки, функції держави і права;

- взаємозв'язок гілок влади;

- понятійно-категоріальний апарат теорії держави і права;

- основні теорії розвитку соціальної, правової, демократичної держави;

- основні принципи взаємовідносин особи, держави та права;

- структуру органів державної влади;

вміти:

- характеризувати будь-яку державу за формою держави та її елементами;
- застосовувати знання теорії держави і права для характеристики суспільних явищ;
- розв'язувати правові ситуації на основі знань з теорії держави і права.

1.3. Опис навчальної дисципліни (осінній семестр)

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 2	Галузь знань 0306 Менеджмент і адміністрування Напрямок підготовки 6.03061 Менеджмент	за вибором	
Модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування): _____	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____		Семестр	
(назва)		1-й	1-й
Загальна кількість годин –72		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента–1,5	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	32 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	2 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		24 год.	66 год.
		Індивідуальні завдання: - 9 год.	
		Вид контролю: залік	

1.3.Опис навчальної дисципліни (весняний семестр)

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни		
		денна форма навчання	заочна форма навчання	
Кількість кредитів –2,5	Галузь знань 0306 Менеджмент і адміністрування	за вибором		
	Напрямок підготовки 6.03061 Менеджмент			
Модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування):	Рік підготовки:		
Змістових модулів – 2		1-й	1-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____		Семестр		
(назва)				
Загальна кількість годин –90		2-й	2-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента–2,6		Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції	
			32 год.	- год.
	Практичні, семінарські			
	16 год.		2 год.	
	Лабораторні			
	год.		год.	
	Самостійна робота			
42 год.	88 год.			
Індивідуальні завдання: 9 год.з 42 9 год. з 88				
Вид контролю: залік				

1.4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р	о		л	п	лаб	інд	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Осінній семестр												
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Передумови виникнення держави												
Тема 1Предмет, метод і	9	4	2			3	9	2	2			5

функції загальної теорії держави та права													
Тема 2. Формування і розвиток державно-правової думки в Україні	9	4	2			3	8	2					6
Тема 3. Загальні підстави виникнення держави і права	4	2				2	5						5
Тема 4. Поняття, походження і сутність держави	5	2	2			1	5						5
Тема 5. Соціальне призначення, ознаки та функції держави	4	2				2	6						6
Тема 6. Форма держави	5	2	2			1	6						6
<i>Усього годин</i>	36	16	8			12	39						33

Модуль 2

Змістовий модуль 2. Характеристика сучасної держави

<i>Тема 7. Механізм держави</i>	3	2				1	5						5
<i>Тема 8. Органи держави та їх характеристика</i>	5	2	2			1	4						4
<i>Тема 9. Демократична, правова, соціальна держава</i>	5	2	2			1	4						4
<i>Тема 10. Народовладдя</i>	3	2				1	4						4
<i>Тема 11. Сучасні концепції держави</i>	4	2				2	4						4
<i>Тема 12. Громадянське суспільство і держава</i>	6	2	2			2	4						4
<i>Тема 13. Людина та її правовий статус</i>	6	2	2			2	4						4
<i>Тема 14. Права людини</i>	4	2				2	4						4
<i>Усього годин</i>	36	16	8			12	33						33
<i>За осінній семестр</i>	72	32	16			24	72						66

Весняний семестр

Модуль 1

Змістовий модуль 3. Проблеми походження і внутрішньої будови права

<i>Тема 1. Проблема походження права, джерела права</i>	5	2				3	8	-	2				6
<i>Тема 2. Поняття, ознаки, принципи і функції права</i>	9	4	2			3	6						6
<i>Тема 3. Правове регулювання</i>	5	2				3	7						7

<i>Тема 4. Правові норми, їх ознаки, структура та види</i>	7	2	2			3	7						7
<i>Тема 5. Система права</i>	6	2	2			2	6						6
<i>Тема 6. Система законодавства</i>	4	2				2	6						6
<i>Тема 7. Основні типи правових сімей</i>	4	2				2	6						6
<i>Інд. Завд.</i>	9					9	6						6
<i>Усього годин</i>	49	16	6			27	46						44

Модуль 2
Змістовий модуль 4. Суспільство і право

<i>Тема 8. Поняття та ознаки нормотворчості</i>	6	2	2			2	5						5
<i>Тема 9. Нормативно-правові акти. Систематизація НПА.</i>	4	2				2	5						5
<i>Тема 10. Поняття, види і структура правовідносин</i>	6	2	2			2	5						5
<i>Тема 11. Реалізація і застосування норм права</i>	6	2	2			2	5						5
<i>Тема 12. Тлумачення норм права</i>	4	2				2	6						6
<i>Тема 13. Правова поведінка і правопорушення</i>	6	2	2			2	6						6
<i>Тема 14. Правосвідомість і правова культура</i>	4	2				2	6						6
<i>Тема 15. Законність і правопорядок</i>	5	2	2			1	6						6
<i>Усього годин</i>	41	16	10			15	44						44
<i>За весняний семестр</i>	90	32	16			42	90						88

1.4. Зміст і обсяг модулів

Змістовий модуль 1. Передумови виникнення держави (16 год.)

Тема 1 Предмет, метод і функції загальної теорії держави та права. (4 год.)

Тема 2. Формування і розвиток державно-правової думки в Україні (4 год.)

- Тема 3. Загальні підстави виникнення держави і права (2 год.)
- Тема 4. Поняття, походження і сутність держави (2 год.)
- Тема 5. Соціальне призначення, ознаки та функції держави (2 год.)
- Тема 6. Форма держави (2 год.)

Змістовий модуль 2. Характеристика сучасної держави (16 год.)

- Тема 7. Механізм держави (2 год.)
- Тема 8. Органи держави та їх характеристика (2 год.)
- Тема 9. Демократична, правова, соціальна держава (2 год.)
- Тема 10. Народовладдя (2 год.)
- Тема 11. Сучасні концепції держави (2 год.)
- Тема 12. Громадянське суспільство і держава (2 год.)
- Тема 13. Людина та її правовий статус (2 год.)
- Тема 14. Права людини (2 год.)

Змістовий модуль 3. Проблеми походження і внутрішньої будови права (16 год.)

- Тема 1. Проблема походження права, джерела права (2 год.)
- Тема 2. Поняття, ознаки, принципи і функції права (4 год.)
- Тема 3. Правове регулювання (2 год.)
- Тема 4. Правові норми, їх ознаки, структура та види (2 год.)
- Тема 5. Система права. (2 год.)
- Тема 6. Система законодавства (2 год.)
- Тема 7. Основні типи правових сімей (2 год.)

Змістовий модуль 4. Суспільство і право (16 год.)

- Тема 8. Поняття та ознаки нормотворчості (2 год.)
- Тема 9. Нормативно-правові акти. Систематизація НПА. (2 год.)
- Тема 10. Поняття, види і структура правовідносин (2 год.)
- Тема 11. Реалізація і застосування норм права (2 год.)
- Тема 12. Тлумачення норм права (2 год.)
- Тема 13. Правова поведінка і правопорушення (2 год.)
- Тема 14. Правосвідомість і правова культура (2 год.)
- Тема 15. Законність і правопорядок (2 год.)

1.5. Тематичний зміст дисципліни

Р. І. Держава

- Тема 1. Предмет, метод і функції загальної теорії держави та права. (4 год.)*

Поняття та предмет науки теорії держави та права. Практичне призначення теоретичних знань про право і держави. Функції теорії держави та права. Місце теорії держави та права серед інших наук.

Тема 2. Формування і розвиток державно-правової думки в Україні (4 год.)

Пам'ятки правової думки часів Київської Русі. Право українських земель у складі Великого князівства Литовського та Речі Посполитої. Звичаєве козацьке право. Магдебурзьке право. Розвиток правової думки у XIX ст. Право УНР, Української держави, УНР Директорії. Правова система радянської України. Становлення правової системи незалежної української держави.

Тема 3. Загальні підстави виникнення держави і права (2 год.)

Огляд теорій походження держави і права: теологічної, договірної, історичної, соціологічної, класової, психологічної, економічної (теорії «неолітичної революції»). Влада і соціальне регулювання у первісному суспільстві. Моно норми та їх види. Шляхи становлення права: розкладення моно норм, визнання державою звичаїв, утворення прецедентів та нормативних актів. Відмінності права від соціального регулювання у первісному суспільстві. Первісне виникнення (походження) і похідне виникнення держави. Військовий, аристократичний і плутократичний шляхи виникнення держави. Похідне виникнення держави: основні форми.

Тема 4. Поняття, походження і сутність держави (2 год.)

Поняття та основні ознаки держави. Державний орган: поняття та види. Правова держава: поняття та ознаки. Функції держави: поняття та види. Відмінність держави від інших організацій. Поняття держави. Ознаки та атрибути держави. Сучасні підходи до вивчення держави. Сутність держави. Класовий та загальносоціальний зміст у сутності держави. Основні критерії типології держав. Історичні типи держав. Досучасна і сучасна держава.

Тема 5. Соціальне призначення, ознаки та функції держави (2 год.)

Поняття і ознаки держави. Соціальна і державна влада. Суверенітет держави, нації і народу, їх співвідношення. Типологія держав: формаційний і цивілізаційний підходи. Сутність держави. Функції держави. Форми здійснення функцій держави її органами.

Тема 6. Форма держави (2 год.)

Еволюція вчення про форми держав. Основні теорії виникнення держави. Політичний режим: поняття та види. Місце і роль держави у політичній системі суспільства. Типологія держави. Теорії подальшого розвитку держави. Форми правління: поняття та види. Механізм держави: поняття, структура та призначення. Теорія правової держави. Державна влада, її суверенні властивості. Правові форми обмеження державної влади. Форми

територіального устрою: поняття та види. Теорія демократії. Принцип поділу влади.

Тема 7. Механізм держави (2 год.)

Поняття та види влади. Політична влада. Поняття та ознаки державної влади. Легітимність, легальність та законність як властивості державної влади. Інститути держави. Механізм держави: поняття, структура, принципи. Апарат держави. Бюрократія і бюрократизм у механізмі держави. Державне управління і місцеве самоврядування.

Тема 8. Органи держави та їх характеристика (2 год.)

Державні органи як первинні елементи державного апарату. Державні підприємства і установи в механізмі держави. Принципи організації і діяльності державного апарату. Державні органи, державні підприємства і державні установи. Центральні і місцеві органи держави. Система центральних органів держави: парламент, глава держави, уряд.

Поділ органів держави на законодавчі, виконавчі і судові. Проблема становлення контрольних органів держави як самостійної гілки влади. Поділ влади як принцип організації діяльності державного апарату. Система «стримувань і противаг» як умова реалізації принципу поділу влади. Загальна характеристика органів законодавчої, виконавчої, судової влади та їх функції. Державна служба. Державний службовець і посадова особа.

Тема 9. Демократична, правова, соціальна держава (2 год.)

Становлення та розвиток теорії демократії. Сучасні теорії демократичної держави. Поняття та ознаки демократичної держави. Становлення та розвиток концепції правової держави. Поняття та ознаки правової держави. Ліберальна та соціальна правова держава. Правова держава і права людини. Перспективи правової держави. Становлення та розвиток концепції соціальної держави. Поняття та ознаки соціальної держави. Мета та функції соціальної держави. Співвідношення демократичної, соціальної та правової держави. Цивілізаційний підхід у державознавстві. Цивілізація: поняття та типи. Цивілізація природних спільнот. Східний тип цивілізації. Західний тип цивілізації. Традиційні та техногенні цивілізації. Локальні цивілізації і держава. Зустріч та зіткнення цивілізацій. Роль держави у між цивілізаційних відносинах.

Глобальні проблеми людства і держава. Екологічна політика держави. Держава в забезпеченні досягнень цивілізації і культури.

Тема 10. Народовладдя (2 год.)

Народовладдя як основний і вирішальний принцип конституційного права. Народ України - носій суверенітету і єдине джерело влади в Україні. Безпосередня і представницька демократія в Україні, форми і класифікація.

Форми здійснення народовладдя: вибори і референдум.

Тема 11. Сучасні концепції держави (2 год.)

Теорії соціологічного спрямування. Теорія солідаризму. Теорія держави загального благоденства. Теорія плюралістичної демократії. Теорія еліт. Теорія неоелітаризму. Теорія конвергенції. Доктрини технократії. Ідеї анархізму та етатизму.

Теорії юридичного спрямування: теорія правової та соціальної держави.

Тема 12. Громадянське суспільство і держава (2 год.)

Громадянське суспільство: визначення, структура, ознаки. Суспільство: поняття та структура. Політична система суспільства: структура та функції. Типологія політичних систем. Партії у політичній системі суспільства. Держава в політичній системі суспільства. Громадянське суспільство: поняття та ознаки. Структура громадянського суспільства. Церква (релігійні організації) у громадянському суспільстві. Принципи та механізм взаємодії громадянського суспільства та держави. Держава та соціальне партнерство.

Тема 13. Людина та її правовий статус (2 год.)

Співвідношення понять «людина», «особа», «громадянин». Правовий статус людини, його ознаки і структура. Види правових статусів людини. Теорія поколінь прав людини. Співвідношення прав людини і громадянина.

Тема 14. Права людини (2 год.)

Поняття та ознаки основоположних прав і свобод людини і громадянина. Загальна декларація прав людини. Основні обов'язки людини і громадянина. Національні гарантії прав і свобод людини. Міжнародні гарантії прав людини. Європейська система захисту прав людини. Європейський Суд з прав людини і механізм його роботи.

Р.ІІ. Право

Тема 1. Проблема походження права, джерела права (2 год.)

Право розуміння: поняття, зміст, типи. Різноманітність підходів до права: природно -правова (аксіологічна) теорія, історична школа права, психологічна теорія права, нормативістська теорія права, соціологічна теорія права, інтегративна юриспруденція. Поняття та видиджерел права. Соціальні та юридичні джерела права. Форми права. Різноманіття форм права. Правовий звичай та його місце в сучасному праві. Юридичний прецедент. Види прецедентів. Структура прецеденту.

Нормативно-правовий акт. Закони і підзаконні акти. Нормативний договір. Міжнародні та внутрішні державні договори. Священні книги (тексти). Юридична доктрина і коментар до юридичних текстів.

Тема 2. Поняття, ознаки, принципи і функції права (4 год.)

Поняття та основні ознаки права. Чинність нормативно – правових актів. Дія закону у часі, просторі, за колом осіб. Визначення права. Основні властивості права: загально об’язкова нормативність, формальна визначеність, процесуальність, системність, офіційнагарантованість. Природне та позитивне право. Об’єктивне право та його співвідношення із позитивним правом. Поняття права в різних правових системах. Принципи права. Функції права.

Тема 3. Правове регулювання (2 год.)

Соціальне регулювання: поняття та види. Внутрішнє та зовнішнє, стихійне і волевстановлене, нормативне і ненормативне, загальне та індивідуальне соціальне регулювання. Поняття і види норм: природні, технічні, соціальні. Різновиди соціальних норм: правові, моральні, релігійні, корпоративні, звичаї та традиції. Співвідношення права та інших соціальних норм. Нормативні акти: поняття та види.

Тема 4. Правові норми, їх ознаки, структура та види (2 год.)

Співвідношення права й моралі: спільне й відмінне, взаємодія та протиріччя. Поняття норми права (правової норми). Ознаки, що відрізняють правову норму від інших соціальних норм. Формальна визначеність норми права, загальнообов’язковість, системність, неперсоніфікованість адресата, зв’язок з державою. Структура норми права: гіпотеза, диспозиція і санкція. Види і елементи в правової норми. Способи викладення правових норм. Норма права і стаття нормативно-правового акту. Класифікація правових норм. Спеціалізовані та конкретні норми права.

Тема 5. Система права. (2 год.)

Система права та система законодавства: їх співвідношення. Поняття і структура системи права. Публічне і приватне право. Загальна характеристика галузей та інститутів права. Поняття норми права та її ознаки. Види і класифікація норми права. Співвідношення норм міжнародного і національного права.

Тема 6. Система законодавства (2 год.)

Поняття про систему законодавства. Поняття та необхідність систематизації нормативно-правових актів. Засоби систематизації законодавства.

Тема 7. Основні типи правових сімей (2 год.)

Компаративістика та порівняльне правознавство. Поняття та елементи правової системи. Основні типи сучасних правових систем світу. Види правових систем. Романо-германська правова система. та інші. Особливості романо-германської

правової системи: структура права; форми (джерела) права. Англо-саксонська правова система Основні риси англосаксонської правової системи: структура і джерела англійського права; розвиток і функціонування права США, право інших країн англосаксонської правової сім'ї. Характеристика релігійно-ідеологічної та звичаєво-общинної правових систем: особливості виникнення та загальна характеристика мусульманського права; джерела та особливості структури мусульманського права; загальна характеристика сім'ї традиційного права; звичаєве право Африки; далекосхідне право. Змішані типи правових систем: поняття змішаного типу правової системи; загальна характеристика скандинавської групи правових систем; характеристика латиноамериканської групи правових систем. Правова система сучасної України.

Тема 8. Поняття та ознаки нормотворчості (2 год.)

Соціальний процес формування права і норма творчість(правотворчість). Функції правотворчості. Принципи нормотворчості. Стадії і види нормотворчої діяльності. Юридична практика і нормотворчість. Вплив міжнародного та регіонального права на процес нормотворчості в сучасній державі.

Тема 9. Нормативно-правові акти. Систематизація НПА. (2 год.)

Нормативно-правовий акт, його ознаки та співвідношення з під нормативними актами. Юридична сила Нормативно-правових актів, їх види. Закон та його ознаки. Співвідношення понять «закон» і «законодавчий акт». Види законів. Підзаконний нормативно-правовий акт. Дія нормативно-правових актів у часі, у просторі та за колом осіб. Поняття і форми систематизації нормативно-правових актів.

Тема 10. Поняття, види і структура правовідносин (2 год.)

Правові відносини: поняття, ознаки та види. Внутрішня структура правовідносин. Суб'єкти правовідносин. Правосуб'єктність суб'єктів правовідносин. Правосуб'єктність юридичних та фізичних осіб. Загальна та спеціальна правосуб'єктність. Зміст правових відносин. Юридичний і фактичний зміст. Юридичний факт: поняття, ознаки та види. Поняття про презумпції. Спростовні та неспростовні презумпції.

Тема 11. Реалізація і застосування норм права (2 год.)

Поняття та форми реалізації норм права. Особливості реалізації права. Поняття застосування юридичних норм. Основні стадії правозастосовальної діяльності. Акти застосування юридичних норм: поняття, юридичні властивості та основні види. Стадії застосування права. Співвідношення безпосередніх форм реалізації права та застосування права.

Тема 12. Тлумачення норм права (2 год.)

Тлумачення права: поняття, стадії та причини необхідності. Поняття тлумачення – з'ясування та тлумачення-роз'яснення юридичних норм. Види тлумачення права. Поняття та види офіційного тлумачення. Інтерпретаційно-правові акти: поняття та юридичні властивості. Способи тлумачення права.

Тема 13. Правова поведінка і правопорушення (2 год.)

Правова поведінка. Поняття, види та значення правомірної поведінки. Правопорушення: поняття, ознаки та види. Склад правопорушення. Об'єкт та об'єктивна сторона правопорушення. Суб'єкти правопорушення. Характеристика суб'єктивної сторони правопорушення. Юридична відповідальність: поняття та ознаки. Основні риси та види юридичної відповідальності, її співвідношення з іншими заходами державного примусу. Принципи та функції юридичної відповідальності. Підстави притягнення та звільнення від юридичної відповідальності. Поняття юридичного процесу та юридичної справи, суб'єкти юридичного процесу.

Тема 14. Правосвідомість і правова культура (2 год.)

Правосвідомість: поняття і роль у суспільному житті. Структура і функції правосвідомості. Поняття та види деформації правосвідомості. Правовий нігілізм. Поняття та загальна характеристика правової культури. Види і функції правової культури. Правова субкультура і правова контркультура. Правове виховання в сучасному українському суспільстві.

Тема 15. Законність і правопорядок (2 год.)

Поняття правового регулювання. Основні елементи системи правового регулювання. Види і способи правового регулювання. Правове регулювання і правовий вплив. Механізм правового регулювання. Основні стадії процесу праворегулювання. Предмет правового регулювання.

Поняття і сутність законності. Аспекти законності. Основні принципи законності, їх взаємозв'язок з гарантіями законності. Зміст правового порядку. Елементи структури правопорядку. Взаємозв'язок правопорядку з законністю. Внутрішньодержавний і міжнародний правопорядок. Задачі по укріпленню законності і правопорядку.

1.6. Тематика практичних занять

Р. І. Держава (16 год.)

Практичне заняття №1

Тема. Предмет, методи та функції загальної теорії держави і права.

1. Предмет і об'єкт загальної теорії держави і права.

2. Методологія держави і права: емпіричні методи та їх взаємозв'язок.
3. Функції теорії держави і права.

Література

1. Ведерніков Ю.А., Грекул В.С. Теорія держави та права: Навчальний посібник. – 4-е вид., доп. і перероб.- К.: Центр навчальної літератури, 2005. – с. 9-16
2. Горун О.В., Камінська Н.В., Фатхутдінова О.В. Теорія держави та права: навч. посіб. – К.: КНТ, 2011. – с. 8-16
3. Скакун О. Теорія права і держави: Підручник. – 2-ге видання. – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. – с.3-27

Практичне заняття №2

Тема. Державно-правовий розвиток України

1. Концепції виникнення Київської держави
2. Особливості державного устрою Київської Русі.
3. Запорозька Січ і Гетьманщина: суспільний лад і право.
4. Держава і право доби Української національної революції(1917-1918 рр.).
5. Держава і право незалежної України

Література

1. Захарченко П. П. Історія держави і права України: Підручник. – К.: Атіка, 2005. – 368 с.- С. 14-22, с. 99, с. 119-183, с. 245-268, с. 331- 349
2. Теорія держави і права: Підручник / С.Л. Лисенков, А.М. Колодій, О.Д. Тихомиров, В.С. Ковальський; За ред.. С.Л. Лисенкова. – К.: Юрінком Інтер, 2005 – с. 20-44

Практичне заняття №3

Тема. Поняття та походження держави.

1. Поняття та основні ознаки соціальної влади в первісному суспільстві.
2. Історичні передумови виникнення державності.
3. Основні теорії походження держави.

Література

1. Ведерніков Ю.А., Грекул В.С. Теорія держави та права: Навчальний посібник. – 4-е вид., доп. і перероб.- К.: Центр навчальної літератури, 2005. – с. 16-23
2. Горун О.В., Камінська Н.В., Фатхутдінова О.В. Теорія держави та права: навч. посіб. – К.: КНТ, 2011. – с.16-31
3. Скакун О. Теорія права і держави: Підручник. – 2-ге видання. – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. – с. 27-55
4. Теорія держави і права: Підручник / С.Л. Лисенков, А.М. Колодій, О.Д. Тихомиров, В.С. Ковальський; За ред.. С.Л. Лисенкова. – К.: Юрінком Інтер, 2005.-с. 44-62

Практичне заняття №4

Тема. Сутність, ознаки та функції держави.

1. Визначення поняття та соціальна сутність держави.
2. Загальні ознаки держави, їх характеристика.
3. Поняття функцій держави, їх класифікація.

Література

1. Ведерніков Ю.А., Грекул В.С. Теорія держави та права: Навчальний посібник. – 4-е вид., доп. і перероб.- К.: Центр навчальної літератури, 2005. – с.23-27
2. Горун О.В., Камінська Н.В., Фатхутдінова О.В. Теорія держави та права: навч. посіб. – К.: КНТ, 2011.– с. 45-54
3. Скакун О. Теорія права і держави: Підручник. – 2-ге видання. – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. – с. 117-140
4. Пелих Н. Функції Української держави // Підприємництво, господарство і право, №1, 2005
5. Шкляр Т. Функції сучасної держави: поняття та проблеми класифікації // Підприємництво, господарство і право, №11, 2004

Практичне заняття №5

Тема: Форми держави та її механізму

1. Поняття та структурні елементи форми держави.
2. Форми державного устрою (унітарна, федерація, конфедерація).
3. Форми державного правління (монархія, республіка).
4. Поняття механізму держави як системи державних органів, установ і організацій.
5. Державний апарат.
6. Державний орган, державна служба.

Література

1. Ведерніков Ю.А., Грекул В.С. Теорія держави та права: Навчальний посібник. – 4-е вид., доп. і перероб.- К.: Центр навчальної літератури, 2005. – с.33-61
2. Горун О.В., Камінська Н.В., Фатхутдінова О.В. Теорія держави та права: навч. посіб. – К.: КНТ, 2011. – с.31-45
3. Скакун О. Теорія права і держави: Підручник. – 2-ге видання. – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011.- с. 140-179
4. Губрієнко О. Сучасні монархії у світі: загальний огляд // Підприємництво, господарство і право, №5, 2008

Практичне заняття №6

Тема: Демократична, правова, соціальна держава. Сучасні концепції держави

1. Поняття та ознаки демократичної держави.

2. Форми та інститути демократії в Україні.
3. Правова держава та її ознаки.
4. Соціальна держава та її характеристика.

Література

1. Ведерніков Ю.А., Грекул В.С. Теорія держави та права: Навчальний посібник. – 4-е вид., доп. і перероб.- К.: Центр навчальної літератури, 2005. – с.64-66
2. Теорія держави і права: Підручник / С.Л. Лисенков, А.М. Колодій, О.Д. Тихомиров, В.С. Ковальський; За ред.. С.Л. Лисенкова. – К.: Юрінком Інтер, 2005. –с.122-138
3. Скакун О. Теорія права і держави: Підручник. – 2-ге видання. – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. –с. 179-200
5. Тимчук О. Демократичні політичні режими в сучасному світі: порівняльний аналіз // Підприємництво, господарство і право, №8, 2006
6. Гринюк Р. Правова держава і демократія: питання взаємодії та зв'язку // Право України, № 7, 2010
7. Скрипнюк О. Правова держава в Україні: теоретична модель і практика реалізації на сучасному етапі // Право України, №7, 2010

Практичне заняття №7

Тема: Громадянське суспільство і перспективи його становлення в Україні

1. Поняття, ознаки і структура громадянського суспільства.
2. Взаємодія громадянського суспільства і державою.
3. Політична система громадянського суспільства і місце в ній держави.
4. Політичні партії в політичній системі.

Література

1. Ведерніков Ю.А., Грекул В.С. Теорія держави та права: Навчальний посібник. – 4-е вид., доп. і перероб.- К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 66-72
2. Горун О.В., Камінська Н.В., Фатхутдінова О.В. Теорія держави та права: навч. посіб. – К.: КНТ, 2011. – с.65-84
3. Скакун О. Теорія права і держави: Підручник. – 2-ге видання. – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. – с. 78-92
4. Теорія держави і права: Підручник / С.Л. Лисенков, А.М. Колодій, О.Д. Тихомиров, В.С. Ковальський; За ред.. С.Л. Лисенкова. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – с. 326-341
- *5. Ковальчук В. Взаємодія громадянського суспільства та державної влади // Право України, №6, 2009

Практичне заняття №8

Тема: Правовий статус людини і громадянина в Україні

1. Зміст і співвідношення понять „людина”, „особа”, „громадянин”.

2. Правовий статус людини: його ознаки і структура. Види правових статусів.
3. Основоположні права, свободи, обов'язки людини і громадянина.
4. Міжнародні гарантії прав людини.
5. Система захисту прав людини в Україні.

Література

1. Ведерніков Ю.А., Грекул В.С. Теорія держави та права: Навчальний посібник. – 4-е вид., доп. і перероб.- К.: Центр навчальної літератури, 2005. –
2. Горун О.В., Камінська Н.В., Фатхутдінова О.В. Теорія держави та права: навч. посіб. – К.: КНТ, 2011. –
3. Скакун О. Теорія права і держави: Підручник. – 2-ге видання. – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011.
4. Права людини – тематичний випуск *Права України*, № 4, 2009
5. Скрипнюк О. Правове забезпечення прав і свобод людини та громадянина в процесі реалізації державного управління // *Право України*, №4, 2007
6. Білоскурська О. Утвердження та забезпечення прав і свобод людини – головний обов'язок держави // *Право України*, №7, 2011

Р.П. Право (16 год.)
Практичне заняття № 1

Тема: Поняття, сутність та походження права

1. Поняття права. Історичні аспекти та передумови походження права. Основні принципи права.
2. Соціальна природа, зміст та функції права.
3. Сутність форми права, принципи права.
4. Право і суспільство.

Література

1. Ведерніков Ю.А., Грекул В.С. Теорія держави та права: Навчальний посібник. – 4-е вид., доп. і перероб.- К.: Центр навчальної літератури, 2005. – с.72-85
2. Горун О.В., Камінська Н.В., Фатхутдінова О.В. Теорія держави та права: навч. посіб. – К.: КНТ, 2011. – с. 84-102
3. Скакун О. Теорія права і держави: Підручник. – 2-ге видання. – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. с. 200-247
- *4. Демків Р. Форма (джерело права): проблеми розуміння // *Підприємництво, господарство і право*, №6, 2007
- *5. Приходько В. Про систему джерел права // *Підприємництво, господарство і право*, №9, 2007

Практичне заняття № 2

Тема: Норми права та інші соціальні норми

1. Поняття та види соціальних норм, їх класифікація.
2. Норма права та її структура. Головні ознаки норми права. Види правових норм.
3. Співвідношення норми права з політичними, моральними та релігійними нормами.
4. Ефективність правової норми та її критерії.

Література

1. Ведерніков Ю.А., Грекул В.С. Теорія держави та права: Навчальний посібник. – 4-е вид., доп. і перероб.- К.: Центр навчальної літератури, 2005. – с. 93-104
2. Горун О.В., Камінська Н.В., Фатхутдінова О.В. Теорія держави та права: навч. посіб. – К.: КНТ, 2011. – с. 123-131
3. Скакун О. Теорія права і держави: Підручник. – 2-ге видання. – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. с. 268-294
4. Теорія держави і права: Підручник / С.Л. Лисенков, А.М. Колодій, О.Д. Тихомиров, В.С. Ковальський; За ред.. С.Л. Лисенкова. – К.: Юрінком Інтер, 2005. с. 171-189
5. Андріїв В. Правові норми в системі соціальних норм держави // Підприємництво, господарство і право, №9, 2007
6. Заморська Л. Норма права як основний елемент системи права // Підприємництво, господарство і право, №1, 2008

Практичне заняття № 3

Тема: Система права та система законодавства

1. Поняття системи права та її елементи.
2. Поняття системи законодавства.
3. Співвідношення системи права і системи законодавства.
4. Систематизація норм права (інкорпорація і кодифікація).

Література

1. Ведерніков Ю.А., Грекул В.С. Теорія держави та права: Навчальний посібник. – 4-е вид., доп. і перероб.- К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 125-134
2. Горун О.В., Камінська Н.В., Фатхутдінова О.В. Теорія держави та права: навч. посіб. – К.: КНТ, 2011. – 111-123
3. Скакун О. Теорія права і держави: Підручник. – 2-ге видання. – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. с. 294-318
- *4. Зельдіна О. Кодифікація законодавства як засіб забезпечення його стабільності // Право України, №5, 2009

Практичне заняття №4

Тема: Нормотворчість

1. Поняття, ознаки, функції нормотворчості.
2. Види нормотворчості держави і суспільства.
3. Нормотворчий процес. Нормотворча термінологія.
4. Юридичні помилки в нормотворчій діяльності.
5. Нормативно-правовий акт та його характеристика. Дія нормативно-правових актів у часі, у просторі та за колом осіб

Література

1. Ведерніков Ю.А., Грекул В.С. Теорія держави та права: Навчальний посібник. – 4-е вид., доп. і перероб.- К.: Центр навчальної літератури, 2005. –
2. Горун О.В., Камінська Н.В., Фатхутдінова О.В. Теорія держави та права: навч. посіб. – К.: КНТ, 2011. –
3. Скакун О. Теорія права і держави: Підручник. – 2-ге видання. – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011.
4. Теорія держави і права: Підручник / С.Л. Лисенков, А.М. Колодій, О.Д. Тихомиров, В.С. Ковальський; За ред.. С.Л. Лисенкова. – К.: Юрінком Інтер, 2005.

Практичне заняття №5

Тема: Правові відносини

1. Поняття, ознаки, види правовідносин.
2. Підстави виникнення правовідносин. Юридичні факти як підстави виникнення правовідносин.
3. Структура правовідносин.
4. Правосуб'єктність фізичних осіб.

Література

1. Ведерніков Ю.А., Грекул В.С. Теорія держави та права: Навчальний посібник. – 4-е вид., доп. і перероб.- К.: Центр навчальної літератури, 2005. –
4. Горун О.В., Камінська Н.В., Фатхутдінова О.В. Теорія держави та права: навч. посіб. – К.: КНТ, 2011. –
5. Скакун О. Теорія права і держави: Підручник. – 2-ге видання. – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011.
4. Теорія держави і права: Підручник / С.Л. Лисенков, А.М. Колодій, О.Д. Тихомиров, В.С. Ковальський; За ред.. С.Л. Лисенкова. – К.: Юрінком Інтер, 2005.

Практичне заняття № 6

Тема: Реалізація норм права

1. Поняття реалізації норм права.

2. Основні стадії процесу застосування норм права та право застосовна діяльність держави.
3. Основні форми (види) тлумачення норм права.
4. Ефективність реалізації норм права.
5. Тлумачення норм права.

Література

1. Ведерніков Ю.А., Грекул В.С. Теорія держави та права: Навчальний посібник. – 4-е вид., доп. і перероб.- К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 151-176
2. Горун О.В., Камінська Н.В., Фатхутдінова О.В. Теорія держави та права: навч. посіб. – К.: КНТ, 2011. – 136-155
3. Скакун О. Теорія права і держави: Підручник. – 2-ге видання. – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. с. 411-445

Практичне заняття № 7

Тема: Правова поведінка. Правопорушення та правова відповідальність

1. Поняття, зміст і структура правової поведінки.
2. Поняття право порушення та характеристика протиї правних дій.
3. Склад право порушення та характеристика його елементів.
4. Структура юридично відповідальності та її види. Презумпція невинності.

Література

1. Ведерніков Ю.А., Грекул В.С. Теорія держави та права: Навчальний посібник. – 4-е вид., доп. і перероб.- К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 177-192
2. Горун О.В., Камінська Н.В., Фатхутдінова О.В. Теорія держави та права: навч. посіб. – К.: КНТ, 2011. – 168-181
3. Скакун О. Теорія права і держави: Підручник. – 2-ге видання. – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. – с.447-476
4. Теорія держави і права: Підручник / С.Л. Лисенков, А.М. Колодій, О.Д. Тихомиров, В.С. Ковальський; За ред.. С.Л. Лисенкова. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – с. 258-273

Практичне заняття №8

Тема: Законність і правопорядок

1. Законність: ознаки, структура, принципи.
2. Вимоги і гарантії правової законності.
3. Поняття правопорядку та його ознаки.
4. Функції і принципи правопорядку.

Література

1. Ведерніков Ю.А., Грекул В.С. Теорія держави та права: Навчальний посібник. – 4-е вид., доп. і перероб.- К.: Центр навчальної літератури, 2005. – с. 192-197
2. Горун О.В., Камінська Н.В., Фатхутдінова О.В. Теорія держави та права: навч. посіб. – К.: КНТ, 2011. –с. 188-197
3. Скакун О. Теорія права і держави: Підручник. – 2-ге видання. – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. – с. 489-510
4. Теорія держави і права: Підручник / С.Л. Лисенков, А.М. Колодій, О.Д. Тихомиров, В.С. Ковальський; За ред.. С.Л. Лисенкова. – К.: Юрінком Інтер, 2005.

1.7. Перелік питань для семестрового контролю для студентів денного відділення Запитання для модульного контролю МКР 1

1. Характеристика предмета теорії держави і права.
2. Завдання теорії держави і права як наукової галузі.
3. Зв'язок теорії держави і права з іншими суспільними науками та з юридичними науками.
4. Методологія теорії держави і права.
5. Характеристика діалектичного і порівняльного методів держави і права.
6. Функції науки теорії держави і права.
7. Особливості соціальної влади первісного суспільства.
8. Характеристика основних факторів, привели до виникнення держави.
9. Характеристика поглядів на класифікацію держав (в історичному вимірі).
10. Сучасні погляди на типологізацію держав.
11. Теорії виникнення держави та їх характеристика.
12. Поняття держави.
13. Ознаки держави та їх характеристика.
14. Функції держави та їх класифікація.
15. Характеристика сучасних концепцій про соціальне призначення держави.
16. Форма держави та її елементи.
17. Форма державного правління.
18. Форма державного устрою.
19. Форма державно-правового режиму.
20. Поняття правової держави.
21. Поняття громадянського суспільства.
22. Механізм держави.
23. Апарат держави.

24. Поняття і ознаки державних органів.
25. Правоохоронні і «силові» органи держави.

МКР 2

1. Поняття, види та основні ознаки соціальних норм.
2. Місце і роль правових норм в системі соціальних норм.
3. Проблема походження права.
4. Проблеми формування універсального визначення права, джерела права
5. Історичні типи права.
6. Ознаки та принципи права.
7. Поняття, система і класифікація функцій права.
8. Поняття, сутність і класифікація правових норм.
9. Поняття, зміст та види правовідносин.
10. Об'єкти та суб'єкти правовідносин.
11. Поняття юридичних фактів, їх ознаки та класифікація.
12. Поняття та сутність правотворчості.
13. Норма права та її структура.
14. Поняття системи права.
15. Внутрішня побудова та структура системи права.
16. Система законодавства. Загальна характеристика галузей права.
17. Закон і підзаконні нормативні акти.
18. Дія нормативних актів в часі, просторі та по колу осіб.
19. Визначення поняття правової поведінки.
20. Поняття та склад правопорушення.
21. Юридична відповідальність, її ознаки та види.
22. Поняття, зміст і принципи законності.
23. Правопорядок: зміст, форми, принципи.
24. Поняття і структура правової культури, її значення.
25. Система забезпечення прав людини в Україні.

Запитання для заліку (осінній семестр)

1. Предмет, метод загальної теорії держави та права.
2. Функції загальної теорії держави та права
3. Формування і розвиток державно-правової думки в Україні
4. . Загальні підстави виникнення держави і права
5. Поняття, походження і сутність держави
- 6.. Соціальне призначення держави.
7. Ознаки та функції держави
8. Форма держави та її елементи.

9. Механізм держави
10. Органи держави та їх характеристика .
11. Демократична, правова, соціальна держава
12. Народовладдя
13. Сучасні концепції держави.
14. Громадянське суспільство і держава
- 15.. Людина та її правовий статус .
- 16.. Права людини
17. Форма правління.
18. Форма територіального устрою.
19. Теорія правової держави.
20. Форма політико-правового режиму.

Запитання для заліку (весняний семестр)

1. Проблема походження права
2. Джерела права
3. Поняття, ознаки права.
4. Принципи і функції права
5. Правове регулювання
6. Правові норми, їх ознаки, структура та види
7. Соціальні норми.
8. Система права.
9. . Система законодавства
10. Основні типи правових сімей
- 11.Поняття та ознаки нормотворчості
- 12.Нормативно-правові акти.
13. Систематизація НПА.
- 14.. Поняття, види і структура правовідносин
15. Реалізація і застосування норм права
16. Тлумачення норм права
- 17.. Правова поведінка і правопорушення .
- 19.. Правосвідомість і правова культура
20. Законність і правопорядок

1.8. Перелік питань для семестрового контролю для студентів заочного відділення

Орієнтовні запитання до іспиту

1. Предмет та об'єкт дисципліни «Теорія держави і права»
2. Функції науки теорії держави і права.

3. Особливості соціальної влади первісного суспільства
4. Передумови виникнення держави як суспільного явища
5. Теорії виникнення держави і права та їх характеристика.
6. Поняття держави.
7. Ознаки держави та їх характеристика.
8. Функції держави та їх класифікація.
9. Форма держави та її елементи.
10. Поняття правової держави.
11. Поняття громадянського суспільства.
12. Механізм держави.
13. Апарат держави.
14. Поняття і ознаки державних органів.
15. Правоохоронні і «силові» органи держави.
16. Поняття, види та основні ознаки соціальних норм.
17. Історичні типи права.
18. Поняття права в юридичній літературі
19. Ознаки та принципи права.
20. Норма права як первинний елемент права
21. Поняття, зміст та види правовідносин.
22. Об'єкти та суб'єкти правовідносин.
23. Поняття юридичних фактів, їх ознаки та класифікація.
24. Поняття та склад правопорушення.
25. Юридична відповідальність, її ознаки та види.
26. Поняття, зміст і принципи законності.
27. Правопорядок: зміст, форми, принципи.
28. Поняття і структура правової культури, її значення.
29. Система забезпечення прав людини в Україні.
30. Система права і система законодавства.

Запитання для заліку (осінній семестр)

1. Предмет, метод загальної теорії держави та права.
1. Функції загальної теорії держави та права
3. Формування і розвиток державно-правової думки в Україні
4. Загальні підстави виникнення держави і права
5. Поняття, походження і сутність держави
6. Соціальне призначення держави.
7. Ознаки та функції держави
8. Форма держави та її елементи.
9. Механізм держави
10. Органи держави та їх характеристика .
11. Демократична, правова, соціальна держава

12. Народовладдя
13. Сучасні концепції держави.
14. Громадянське суспільство і держава
15. Людина та її правовий статус .
16. Права людини
17. Форма правління.
18. Форма територіального устрою.
19. Теорія правової держави.
20. Форма політико-правового режиму.

Запитання для заліку (весняний семестр)

1. Проблема походження права
2. Джерела права
3. Поняття, ознаки права.
4. Принципи і функції права
5. Правове регулювання
6. Правові норми, їх ознаки, структура та види
7. Соціальні норми.
8. Система права.
9. Система законодавства
10. Основні типи правових сімей
11. Поняття та ознаки нормотворчості
12. Нормативно-правові акти.
13. Систематизація НПА.
14. Поняття, види і структура правовідносин
15. Реалізація і застосування норм права
16. Тлумачення норм права
17. Правова поведінка і правопорушення .
19. Правосвідомість і правова культура
20. Законність і правопорядок

1.9. Тематика індивідуальних завдань для студентів денного відділення

1. Склад правопорушення.
2. Передумови походження держави.
3. Ознаки та порядок організації суспільної влади в первісному суспільстві.
4. Юридична відповідальність.
5. Форма держави та її елементи.
6. Правова свідомість.
7. Неосудність фізичної особи.

8. Наукові погляди на поняття «держава».
9. Правоздатність і дієздатність особи.
10. Норма права.
11. Поняття соціальної держави.
12. Правова система.
13. Ознаки права та їх характеристика
14. Характеристика недемократичного політичного режиму
15. Механізм державної влади.
16. Поняття територіального устрою держави.
17. Нормативно-правовий акт.
18. Поняття правової держави
19. Стадії законодавчого процесу
20. Джерела права.
21. Систематизація нормативно-правових актів та її види.
22. Громадянське суспільство і держава.
23. Державно-правові акти про незалежність України (3)
24. Характеристика державних символів України.
25. Правотворчість.
26. Права людини і громадянина.
27. Правомірна і неправомірна поведінка.
28. Правові відносини та їх склад.
29. Правова система.
30. Соціальні норми.

1.10.Методичні рекомендації щодо виконання індивідуальних завдань студентами денного відділення

1. Варіант завдання видається викладачем індивідуально кожному студенту.
2. Робота виконується українською мовою.
3. Студент самостійно складає план роботи, в якому в обов'язковому порядку повинні бути вступ, 1-4 (приблизно) пунктів, в яких розкривається тема, висновки, список літератури.
У вступі розкриваються актуальність теми, мета і завдання роботи.
4. Список літератури містить не менше п'яти використаних джерел, розміщених у алфавітному порядку і пронумерованих із зазначенням усіх вихідних даних джерел. Зразок дивись наприкінці даного навчально-методичного посібника.
5. Об'єм роботи – шкільний зошит (рукописний варіант) або 10-12 сторінок друкованого тексту (шрифт TimesNewRoman, №14, міжрядковий інтервал 1,5, вирівнювання за шириною листа; поля: зліва – 3 см, усі інші – 1 см).
6. Сторінки нумеруються.

7. Робота надається викладачу особисто за 10 днів до початку екзаменаційної сесії.

1.11. Варіанти контрольних робіт з ТДП для студентів заочного відділення

Осінній семестр

Варіант 1

1. Передумови походження держави.
2. Функції права.
3. Неосудність фізичної особи.

Варіант 2

1. Обов'язкові ознаки держави та їх характеристика.
2. Місце норм права серед інших соціальних норм.
3. Склад правопорушення.

Варіант 3

1. Ознаки та порядок організації суспільної влади в первісному суспільстві.
2. Юридична відповідальність.
3. Види правових норм.

Варіант 4

1. Наукові погляди на поняття «держава».
2. Механізм правового регулювання.
3. Суверенітет держави.

Варіант 5

1. Функції держави та їх класифікація.
2. Реалізація норм права.
3. Механізм державної влади.

Варіант 6

1. Характеристика теорій походження держави.
2. Законність і правопорядок.
3. Поняття державного органу.

Варіант 7

1. Історичні типи держав та їх характеристика.
2. Правова культура.
3. Органи законодавчої влади.

Варіант 8

1. Форма держави та її елементи.
2. Правова свідомість.
3. Органи виконавчої влади.

Варіант 9

1. Поняття форми правління та його різновиди.
2. Правомірна і неправомірна поведінка.
3. Органи судової влади.

Варіант 10

1. Поняття територіального устрою держави.
2. Тлумачення права.
3. Склад правопорушення.

Варіант 11

1. Поняття політико-правового режиму.
2. Реалізація і застосування права.
3. Правосуб'єктність фізичних осіб.

Варіант 12

1. Механізм держави.
2. Правоздатність і дієздатність особи.
3. Юридичні факти.

Варіант 13

1. Органи держави.
2. Правові відносини та їх склад.
3. Особливості правосуб'єктності юридичної особи.

Варіант 14

1. Поняття правової держави.
2. Нормативно-правовий акт.
3. Характеристика демократичного політичного режиму.

Варіант 15

1. Поняття соціальної держави.
2. Норма права.
3. Характеристика недемократичного політичного режиму.

Варіант 16

1. Громадянське суспільство і держава.
2. Джерела права.
3. Гарантії законності.

Варіант 17

1. Правовий статус особистості.
2. Стадії законодавчого процесу.
3. Поняття і ознаки правопорушення.

Варіант 18

1. Державно-правові акти про незалежність України (3)
2. Правотворчість.
3. Поняття міжнародного правопорушення.

Варіант 19

1. Характеристика державних символів України.
2. Систематизація нормативно-правових актів та її види.
3. Причини виникнення держави.

Варіант 20

1. Характеристика держави Україна за Конституцією.
2. Система законодавства
3. Структура правового акту.

Варіант 21

1. Права людини і громадянина.
2. Система права.
3. Історичний аспект розвитку вчень про державу.

Варіант 22

1. Демократія та її ознаки.
2. Правова система.
3. Індивідуальний правовий акт.

Варіант 23

1. Державна влада та принципи її поділу.
2. Ознаки права та їх характеристика.
3. Юридичні ознаки президентської республіки.

Варіант 24

1. Держава в політичній системі суспільства
2. Характеристика теорій походження держави і права.
3. Юридичні ознаки парламентської республіки.

Варіант 25

1. Права людини і громадянина.
2. Наукове визначення поняття «право».
3. Юридичні ознаки монархії.

Варіанти контрольних робіт з ТДП для студентів заочного відділення

Весняний семестр

Варіант 1

1. Охарактеризувати систему функцій права.
2. Розкрити поняття та структуру правосвідомості.
3. Розтлумачити зміст наступних понять і категорій: право, об'єктивне право, суб'єктивне право.

Варіант 2

1. Назвати та охарактеризувати види нормативно-правових актів.
2. Охарактеризувати фізичних та юридичних осіб як суб'єктів правовідносин.
3. Розтлумачити зміст наступних понять і категорій: принципи права, функції права, зміст права

Варіант 3

1. Охарактеризувати, як співвідносяться система права і система законодавства.
2. Скласти поняття предмета та методу правового регулювання.
3. Розтлумачити зміст наступних понять і категорій: правотворчість, правотворчий процес, законодавчий процес.

Варіант 4

1. Охарактеризувати відмінності права від моралі.
2. Скласти загальну характеристику основних галузей права України (3 – на вибір).
3. Розтлумачити зміст наступних понять і категорій: правовий звичай, правовий прецедент, джерело (форма) права.

Варіант 5

1. Пояснити сутність, призначення, види систематизації законодавства.
2. Охарактеризувати поняття, ознаки, види правової та правомірної поведінки.
3. Розтлумачити зміст наступних понять і категорій: соціальна норма, корпоративна норма, релігійна норма.

Варіант 6

1. Охарактеризувати поняття, зміст та структуру правовідносин
2. Розкрити поняття «зміст злочину».
3. Розтлумачити зміст наступних понять і категорій: судочинство, судова система, судове рішення.

Варіант 7

1. Охарактеризувати стадії законодавчого процесу в Україні.
2. Охарактеризувати поняття та види юридичних фактів
3. Розтлумачити зміст наступних понять і категорій: вина, умисел, необережність, юридична відповідальність.

Варіант 8

1. Охарактеризувати поняття «система права».
2. Охарактеризувати поняття, ознаки та види правотворчості.
3. Розтлумачити зміст наступних понять і категорій: гіпотеза, диспозиція, санкція.

Варіант 9

1. Охарактеризувати правовий звичай як джерело права в Україні.
2. Розкрити поняття «об'єкти правовідносин»
3. Розтлумачити зміст наступних понять і категорій: нормативно-правовий договір, нормативно-правовий акт, закон, підзаконний акт.

Варіант 10

1. Розкрити поняття та стадії законодавчого процесу.
2. Скласти загальну характеристику основних галузей права України (3 – на вибір).
3. Розтлумачити зміст наступних понять і категорій: правоздатність, дієздатність, деліктоздатність.

Варіант 11

1. Охарактеризувати поняття і види правопорушень.
2. Розкрити поняття закону, його ознаки і види.
3. Розтлумачити зміст наступних понять і категорій: правова система, система права, система законодавства.

Варіант 12

1. Розкрити поняття «зміст правовідносин».
2. Охарактеризувати причини правопорушень, шляхи і способи їх усунення.
3. Розтлумачити зміст наступних понять і категорій: галузь права, підгалузь права, інститут права, норма права.

Варіант 13

1. Розкрити функції та принципи юридичної відповідальності в демократичних державах.
2. Охарактеризувати поняття покарання, його зміст і призначення.
3. Розтлумачити зміст наступних понять і категорій: законодавча ініціатива, законодавчий процес, законопроект.

Варіант 14

1. Охарактеризувати поняття і види правової свідомості.
2. Розкрити поняття та ознаки права.
3. Розтлумачити зміст наступних понять і категорій: норми моралі, корпоративні норми, релігійні норми, норми права.

Варіант 15

1. Охарактеризувати поняття права в суб'єктивному та об'єктивному змістах.
2. Розкрити поняття, цілі та методи правового виховання.
3. Розтлумачити зміст наступних понять і категорій: інкорпорація, кодифікація, консолідація.

Варіант 16

1. Охарактеризувати функції права та навести їх класифікацію.
2. Розкрити принципи та функції юридичної відповідальності.
3. Розтлумачити зміст наступних понять і категорій: норма права, банкетна норма права.

Варіант 17

1. Охарактеризувати поняття, структуру та види правовідносин.
2. Охарактеризувати поняття, ознаки та види правотворчості.
3. Розтлумачити зміст наступних понять і категорій: правомірна поведінка, правомірні дії, правомочність, правонаступництво.

Варіант 18

1. Охарактеризувати класифікацію правовідносин.
2. Скласти загальну характеристику основних галузей права України (3 – на вибір).
3. Розтлумачити зміст наступних понять і категорій: правопорушення, проступок, злочин.

Варіант 19

1. Розкрити поняття «суб'єкти правовідносин»
2. Охарактеризувати способи викладення правових норм
3. Розтлумачити зміст наступних понять і категорій: право, правові відносини, правознавство.

Варіант 20

1. Охарактеризувати поняття та види підзаконних актів.
2. Охарактеризувати фізичні та юридичні особи як суб'єкти правовідносин.
3. Розтлумачити зміст наступних понять і категорій: місцеве самоврядування, місцева громада, громадська організація.

Варіант 21

1. Охарактеризувати класифікацію норм права.
2. Охарактеризувати поняття і засади притягнення до юридичної відповідальності.
3. Розтлумачити зміст наступних понять і категорій: злочинна дія, злочинна бездіяльність, злочинна недбалість, злочинна самовпевненість.

Варіант 22

1. Охарактеризувати поняття закону: його основні ознаки і види.
2. Розкрити поняття, види і структуру правосвідомості.
3. Розтлумачити зміст наступних понять і категорій: правовий акт, правовий прецедент, правовий нігілізм.

Варіант 23

1. Скласти характеристику елементів структури правовідносин.
2. Охарактеризувати правовий звичай як джерело права в Україні
3. Розтлумачити зміст наступних понять і категорій: правозахисні органи, правомочність, презумпція невинуватості.

Варіант 24

1. Розкрити поняття і склад злочину.
2. Охарактеризувати поняття і принципи правотворчості.
3. Розтлумачити зміст наступних понять і категорій: примус, примусові заходи виховного характеру, примусові заходи медичного характеру.

Варіант 25

1. Скласти поняття предмета та методу правового регулювання.
2. Охарактеризувати поняття, ознаки, види правової та правомірної поведінки.
3. Розтлумачити зміст наступних понять і категорій: право, ознаки права, принципи права.

1.12. Методичні рекомендації щодо виконання контрольних робіт студентами заочного відділення

1. Варіант завдання видається викладачем індивідуально кожному студенту за його номером у списку групи.
2. Робота виконується українською мовою.
3. Студент самостійно дає відповідь на кожне з трьох питань свого варіанту.
4. Список літератури містить не менше п'яти використаних джерел, розміщених у алфавітному порядку і пронумерованих із зазначенням усіх вихідних даних джерел. Зразок дивись наприкінці даного навчально-методичного посібника.
5. Об'єм роботи – шкільний зошит (рукописний варіант) або 10-12 сторінок друкованого тексту (шрифт TimesNewRoman, №14, міжрядковий інтервал 1,5, вирівнювання за шириною листа; поля: зліва – 3 см, усі інші – 1 см).
6. Сторінки нумеруються.

7. Робота надається у деканат для реєстрації не пізніше, ніж за 10 днів до початку екзаменаційної сесії.

1.13. Тематика курсових робіт з навчальної дисципліни “Теорія держави і права”

1. Конституційні засади формування правової держави в Україні.
2. Поняття і види функцій держави. Функції української держави в сучасних умовах.
3. Загальнотеоретична характеристика форми держави. Проблеми удосконалення форми української держави.
4. Поняття та види органів держави. Державні органи в сучасній Україні.
5. Державний службовець: поняття, види. Проблеми правового статусу державного службовця в Україні.
6. Механізм та апарат держави. Конституційні засади організації та функціонування апарату української держави.
7. Правовий статус особи: поняття, склад, види. Конституційні засади розвитку правового статусу особи в Україні.
8. Поняття, ознаки та значимість державного суверенітету.
9. Поняття правової культури особи, склад та значення. Засоби формування правової культури особи в Україні.
10. Юридичний акт: поняття, ознаки, види.
11. Правотворчість: поняття, ознаки, види, стадії. Конституційні засади законотворення в Україні.
12. Зовнішні форми (джерела) права: поняття, види. Різновиди у сучасній правовій системі України.
13. Нормативно-правовий акт - основна форма права в Україні: поняття, властивості, види.
14. Закон і підзаконні акти: поняття, ознаки, види та заходи по підвищенню його ролі.
Конституція (Основний Закон) України.
15. Дія нормативно-правових актів в Україні у часі, просторі та за колом осіб.
16. Громадянське суспільство: поняття, ознаки, співвідношення із поняттям соціальна, правова держава.
17. Загальнолюдські (загально цивілізаційні) принципи права.
18. Правомірна поведінка та реалізація правових норм (поняття, види, форми).
19. Застосування правових норм: поняття, ознаки, стадії. Основні вимоги правильного застосування права.
20. Тлумачення правових норм: поняття, способи, види.
21. Правопорушення: поняття, ознаки, склад, види.
22. Юридична відповідальність: поняття, ознаки, стадії, функції, види.
23. Правове регулювання суспільних відносин: поняття, стадії, типи, сфера та межі.

24. Межі прав людини: міжнародний та національний аспект.
25. Класифікація прав людини: загальнотеоретична характеристика.
26. Правовий статус особистості: поняття, склад, види та його конституційні засади в Україні.
27. Громадянське суспільство: загальні напрями і умови його формування в Україні.
28. Акти прямого народовладдя у демократичних режимах.
29. Демократія: сучасні форми та інститути
30. Правовий нігілізм: поняття та шляхи його подолання в сучасній Україні.
31. Правопорядок як складова суспільного порядку.
32. Правопорушення та юридична відповідальність.
33. Правозастосування як форма реалізації права.
34. Розподіл влад: досвід сучасних держав.
35. Федерація як форма державного устрою. Види федерацій.

1.14. Методичні рекомендації до написання курсової роботи

1. Мета і завдання курсової роботи

Метою написання курсової роботи є закріплення і поглиблення знань студента з навчальної фахової дисципліни. Всебічне та комплексне дослідження обраної теми курсової роботи сприятиме систематизації знань студента, вмінню застосовувати та узагальнювати. Також опрацювання теми курсової роботи допоможе набути необхідний досвід роботи з нормативно-правовими актами та науковою юридичною літературою. Курсова робота є індивідуальною роботою студента, повинна бути виконана самостійно і мати елементи наукового характеру.

Під час виконання курсової роботи студенти повинні:

- поглибити теоретичні знання з обраної теми курсової роботи;
- навчитися самостійно працювати з юридичною літературою;
- аналізувати різні наукові підходи до даної проблеми;
- робити узагальнення і висновки;
- навчитися аналізувати та застосовувати положення нормативно-правових актів;
- самостійно формулювати пропозиції і рекомендації щодо вдосконалення правового регулювання певної сфери суспільних відносин.

2. Вимоги щодо виконання курсової роботи.

Виконання курсової роботи студентом передбачає наступні етапи:

Вибір теми.

- Ознайомлення з теоретичними та практичними проблемами, які повинні бути висвітлені в роботі.
- Підбір літератури та нормативно-правових актів, фактичного матеріалу за темою роботи.

- Складання проекту плану курсової роботи.
- Консультація з науковим керівником і затвердження плану курсової роботи
- Написання та оформлення курсової роботи.
- Задача роботи на кафедрі для перевірки та рецензування.
- Доопрацювання курсової роботи.
- Захист курсової роботи.

3. Вибір теми курсової роботи і складання плану.

Студент вибирає одну із тем, що запропоновані для написання курсової роботи. З дозволу наукового керівника студент може самостійно обрати тему курсової роботи, якщо вона узгоджується з предметом теорії держави і права, є актуальною, має науково-практичне значення, зв'язок з досягненням юридичної науки та державно-правової практики.

Затвердження теми курсової роботи та наукового керівника здійснюється завідуючим кафедрою на підставі заяви студента.

Після затвердження теми курсової роботи, студент повинен на протязі двох тижнів скласти проект плану роботи, визначивши назви розділів і параграфів.

План курсової роботи повинен охоплювати ключові питання, повно і всебічно розкривати обрану тему. Формулювання розділів і параграфів має бути чітким, логічним і послідовним. План курсової роботи повинен бути розгорнутий і включати вступ, 3 розділи (кожний розділ може містити 3-4 параграфи), висновки, список використаних джерел.

В процесі написання курсової роботи і опрацювання зібраних матеріалів, попередній план роботи за погодженням із науковим керівником може коригуватися і уточнюватися.

4. Підбір наукової літератури, нормативно-правових джерел та інших матеріалів.

Нормативний матеріал, навчальну і спеціальну літературу з тематики курсової роботи студент добирає самостійно.

Особливу увагу потрібно звернути на нормативно-правові акти. Вони повинні бути чинними і в останній редакції, щоб уникнути використання застарілих норм.

При написанні курсової роботи рекомендується використовувати наукові монографії, статті у фахових періодичних виданнях «Право України», «Підприємництво, господарство, право» тощо. Проте пряме цитування великих обсягів матеріалу є недоцільним. Наукові джерела потрібно використовувати творчо. Обов'язковими є посилання в тексті на автора і джерело.

Список джерел використаних в курсовій роботі повинен складатися із:

- нормативно-правових актів (Конституція України, міжнародні договори України, закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, інші нормативно-правові акти)
- судової практики (постанови Пленуму Верховного Суду України, керівні роз'яснення Вищого Господарського Суду України; узагальнення судової практики, окремі судові справи, рішення тощо)
- наукових монографій, підручників, навчальних посібників, наукових статей в періодичних фахових виданнях (збірниках наукових праць, журналах, газетах)
- інших фактичних матеріалів (статистичні дані, звіти, інші документи)
- всі джерела в межах кожного виду розміщуються в алфавітному порядку згідно з діючими стандартами бібліографічного опису.

5. Структура і зміст курсової роботи

Робота виконується державною мовою. Структура курсової роботи повинна відповідати затвердженому науковим керівником плану, бути логічною і чіткою. При написанні курсової роботи варто дотримуватися пропорційності між структурними частинами роботи відповідно: вступ (2-3 стор.), перший розділ (8-10 стор.), другий розділ (10-12 стор.), третій розділ (6-8 стор.) висновки (2-3 стор.). Загальний обсяг курсової роботи становить 25-30 стор. машинописного тексту або 35-40 стор. рукописного тексту, не враховуючи списку літератури і додатків.

У вступі обґрунтовується актуальність обраної теми, ступінь її дослідження. Характеризується науково-теоретична література і нормативно-правова база роботи. Визначаються також предмет дослідження, об'єкт і методологічна основа дослідження, мета і завдання.

У першому розділі курсової роботи, як правило, розкриваються історичні аспекти обраної теми дослідження, її теоретичні та методологічні положення; дається загальна характеристика об'єкту дослідження; постановка основних проблемних питань.

Другий розділ передбачає глибоке і всебічне розкриття сутності даної проблеми; ґрунтовий аналіз різних науково-теоретичних підходів, наявного нормативно-правового матеріалу інших конкретних фактичних джерел; висловлення свого ставлення до дискусійних питань.

У третьому розділі бажано розглянути і обґрунтувати сучасні тенденції розвитку, шляхи вирішення наявних проблем; або здійснити порівняльний аналіз державно-правових явищ в Україні та інших держав.

У висновках підводяться підсумки дослідження, робляться теоретичні узагальнення; викладаються практичні рекомендації щодо розвитку певного правового інституту, вдосконаленню законодавства, юридичної практики тощо.

6. Оформлення курсової роботи

Робота має бути виконана на білому папері формату А4 (297х210 мм), з одного боку, 14-м шрифтом (інтервал між рядками 1,5), до 30 рядків на сторінці, або написана чітким розбірливим почерком, грамотно і охайно. Кожна сторінка тексту має поля: ліве – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм. Відстань між заголовком і текстом має бути 15-20 мм. Кожний розділ курсової роботи починається з окремої сторінки. Заголовки розділів друкуються симетрично, прописними літерами, заголовки параграфів друкуються з абзацу (5 інтервалів). Розділи повинні мати порядкову нумерацію і позначатися арабськими цифрами з крапкою в кінці (1., 2., 3.), нумерація параграфів повинна мати вказівку на розділ (1.1., 1.2., 2.1., 2.2.).

Нумерація сторінок в курсовій роботі – наскрізна, включати список літератури та додатків, і починається з титульного листа, на якому номер не ставиться. Нумери сторінок проставляються у верхньому правому кутку.

Додатки розміщуються на окремій сторінці, нумерують арабськими цифрами і дають заголовки.

Всі цитати, таблиці схеми, малюнки, що містяться в тексті роботи, мають бути з посиланнями на першоджерела. Посилання в тексті на першоджерела необхідно позначати в тексті роботи. Наприкінці речення в квадратних дужках вказується номер джерела в списку використаної літератури із вказівкою на сторінки (наприклад, [12,с.45]).

Курсова робота повинна складатися із титульного листа (вгорі по центру якого зазначається назва ВНЗу, по середині – назва предмету курсової роботи і тема, виконавець і науковий керівник); змісту (плану) (із зазначенням всіх розділів і параграфів із вказівками на початкову і кінцеву сторінки кожного пункту в роботі); вступу, основної частини курсової роботи, висновків; списку використаних джерел, додатків.

На останній сторінці курсової роботи студент ставить свій підпис і дату її виконання.

В кінці роботи підшивається сторінка для рецензії наукового керівника.

Завершену роботу студенти подають на кафедру згідно з терміном, визначеним навчальним планом.

7. Рецензування і захист курсової роботи

Курсову роботу перевіряє науковий керівник. Роботи студентів заочної форми навчання передаються на перевірку і рецензію викладачам кафедри.

В рецензії зазначаються всі позитивні сторони роботи, а також її недоліки. Зокрема, оцінюється:

- розкриття теми;
- системність і логічність викладення матеріалу;

- уміння студента аналізувати теоретичний матеріал, поєднувати його з фактичним, виділяти головне, логічно мислити, робити висновки і узагальнення, обґрунтовувати їх;
- методика використання матеріалів з літературних джерел;
- дотримання методичних рекомендацій щодо оформлення роботи.

При умові позитивної оцінки науковим керівником курсова робота допускається до захисту. Якщо робота написана з порушенням вимог, її повертають студентів для доопрацювання. До такої роботи обов'язково додається рецензія із зазначенням всіх недоліків.

У рецензії визначається відповідність курсової роботи встановленим вимогам та рекомендована оцінка.

Дату і час захисту курсової роботи встановлює кафедра. Захист відбувається публічно на засіданні комісії кафедри з присутністю студентів групи.

Захист курсової роботи студентом проводиться в усній формі. В короткому виступі студент повинен розкрити актуальність, зміст обраної теми, показати теоретичні та прикладні аспекти проблеми, вміти обґрунтовувати свої пропозиції, відповідати на питання комісії.

За результатами захисту курсової роботи студент отримує остаточну оцінку за національною шкалою, оцінку ECTS з визначеною сумою балів, яка заноситься в екзаменаційну відомість і залікову книжку студента

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	----------	--	---

1.15. Критерії оцінювання

Позитивна залікова оцінка з дисципліни автоматично виставляється за умови відвідання студентом занять, своєчасної підготовки до практичних занять і у часті в їх проведенні. Враховується також рівень самостійної роботи студента з дисципліни.

При оцінюванні враховується логіка викладу і лаконізм у формулюванні поняття, уміння виокремити його суттєві ознаки, знання і розуміння причинно-наслідкових явищ у виникненні і розвитку інститутів держави і права, рівень соціальної і правової культури студента.

За умови пропуску занять без поважних причин студент наприкінці семестру відповідає на запропоновані викладачем залікові питання.

. Остаточна оцінка виставляється відповідно до наказу ректора ДонНТУ від 08.12.2006 р. № 1695-14 «Про впровадження ESTS при оцінці знань студентів».

бал за результатами роботи в семестрі	Семестрова оцінка за національною шкалою	Семестрова оцінка за шкалою ESTS
90-100	зараховано	A
82-89	зараховано	B
74-81	зараховано	C
64-73	зараховано	D
60-63	зараховано	E
35-59	Не зараховано	FX

Вища оцінка (A) виставляється за умови участі студентів у предметній олімпіаді з дисципліни; підготовки виступу на конференцію або статті з проблематики дисципліни, своєчасне виконання і захист індивідуальних завдань тощо.

Розділ II. Допоміжний довідковий апарат з навчального курсу

2.1. Рекомендована література

1. Андрусяк Т. Теорія держави і права: Навчальний посібник/ Тарас Григорович Андрусяк,; Фонд сприяння розвитку української правової думки та пропаганди державницьких традицій "Право для України". - Львів: Фонд "Право для України", 1997. - 198 с.

2. Ведерніков Ю.А., Грекул В.С. Теорія держави та права: Навчальний посібник. – 4-е вид., доп. і перероб.- К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 224 с.
3. Волинка К. Теорія держави і права: Навчальний посібник/ Катерина Волинка,; Міжрегіональна Академіяупр. Персоналом. – К.: МАУП, 2003. – 238 с.
4. Горун О.В., Камінська Н.В., Фатхутдінова О.В. Теорія держави та права: навч. посіб. – К.: КНТ, 2011. – 216 с.
5. Загальна теорія держави і права: Навчальний посібник/ М-во освіти України, Укр. Держ. пед. Ун-т ім..М.П.Драгоманова; За ред. В.В.Копейчикова. – К.: Юрінком, 1997. – 317 с.
6. Загальна теорія держави і права: Навчальний посібник для вузів/ М-о освіти і науки України, Нац. юридична академія України ім. Ярослава Мудрого ; За ред. М. В. Цвік, В. Д. Ткаченко, О. В. Петришин. – Х.: Право, 2002. – 427 с.
7. Захарченко П. П. Історія держави і права України: Підручник. – К.: Атіка, 2005. – 368 с.
8. Історія вчень про державу і право: Навч.посібник /Ю.А Ведерніков , В.В. Чурпіта, А.М. Колодій та 46н.. – К.:Національна академія внутрішніх справ, 2001.
9. Кириченко В.М., Куракін О.М. Теорія держави і права: модульний курс: Навч. посіб.- К.: Центр учбової літератури, 2010. – 264 с.
10. Кельман М. Загальна теорія держави і права: Підручник для вузів/ Михайло Кельман, Олександр Мурашин. – К.: Кондор, 2006. – 475 с.
11. Кравчук М. Теорія держави і права. Проблеми теорії держави і права: Навч. посібник для підгот. До держ. Іспитів/ Микола Кравчук,; М-во освіти і науки України– 3-ге вид., змін. ідоп.. – Тернопіль: Карт-бланш, 2002. – 243 с.
12. Лисенков С. Л. Загальна теорія держави і права: Навчальний посібник/ С. Л. Лисенков. – К.: Юрискон-сульт: КНТ, 2006. – 355 с.
13. Олійник А. Теорія держави і права України: Навчальний посібник/ Анатолій Олійник, Станіслав Гусарєв, Олена Слюсаренко, – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 174 с.
14. Основи теорії держави і права: Навчальний посібник для вузів/ Т.І. Бабак, О.Д. Брайченко, К.В. Манжул, Л.В. Сорока; М-во освіти і науки України.– Кіровоград: РВВ КДПУ ім.. В. Винниченка, 2004. – 89 с.
15. Рабінович П. Основи загальної теорії права та держави: Посібник для студ. Спец. «Правознавство»/ Петро Рабінович,. – К., 1993. – 172 с.
16. Скакун О. Теорія права і держави: Підручник. – 2-ге видання. – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. – 520 с.
17. Сухонос В. Теорія держави і права: Навчальний посібник/ Володимир Сухонос, – Суми: Університетська книга, 2005. – 536 с.
18. Теорія держави і права України: Навчальний посібник/ А. М. Колодій, В. В. Копейчиков, С. Л. Лисенков та ін.; За ред. В. В. Копейчикова, С. Л. Лисенкова;

М-во освіти і науки України, Акад. адвокатури України. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 367 с.

19. Теорія держави і права України: Навчальний посібник/ М-во освіти і науки України; Упор. Людмила Шестопалова,. – К.: Прецедент, 2004. – 223 с.

20. Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник/ О. В. Зайчук, А. П. Засць, В. С. Журавський та ін.; Ред. Н. М. Оніщенко; Мін-во освіти і науки України. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 685 с.

21. Теорія держави і права Навч. посіб. / В.М. Субботін, О.В. Філонов, Л.М. Князькова, І.Я. Тодоров. — К.: Знання, 2005. —327 с. — (Вища освіта XXI століття).

22. Теорія держави і права: Підручник / С.Л. Лисенков, А.М. Колодій, О.Д. Тихомиров, В.С. Ковальський; За ред.. С.Л. Лисенкова. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 448 с.

Журнальні статті

1. Тимчук О. Демократичні політичні режими в сучасному світі: порівняльний аналіз // Підприємництво, господарство і право, №8, 2006
2. Руденко Б. До питання про класифікацію правових систем // Підприємництво, господарство і право, №4, 2007
3. Захарчук С. Співвідношення права та моралі: історико-теоретичні аспекти // Підприємництво, господарство і право, №4, 2007
4. Демків Р. Форма (джерело права): проблеми розуміння // Підприємництво, господарство і право, №6, 2007
5. Приходько В. Про систему джерел права // Підприємництво, господарство і право, №9, 2007
6. Андріїв В. Правові норми в системі соціальних норм держави // Підприємництво, господарство і право, №9, 2007
7. Заморська Л. Норма права як основний елемент системи права // Підприємництво, господарство і право, №1, 2008
8. Подковенко Т. Система законодавства України: стан та шляхи вдосконалення // Підприємництво, господарство і право, №9, 2005
9. Пелих Н. Функції Української держави // Підприємництво, господарство і право, №1, 2005
10. Шкляр Т. Функції сучасної держави: поняття та проблеми класифікації // Підприємництво, господарство і право, №11, 2004
11. Ковальчук В. Взаємодія громадянського суспільства та державної влади // Право України, №6, 2009
12. Мищак І. Законодавча діяльність Верховної Ради України 5-го скликання // Право України, №6, 2009
13. Шицький І. Судова влада у контексті розбудови правової держави // Право України, №5, 2009

14. Селиванов А. Законодавча влада і конституційне правосуддя в Україні // Право України, № 5, 2009
15. Авер'янов В. Організація виконавчої влади: усунення внутрішніх суперечностей // Право України, №5, 2009
16. Вовк Ю. Розмежування сфери компетенції між Президентом і Прем'єр-міністром в Україні // Право України, №5, 2009
17. Зельдіна О. Кодифікація законодавства як засіб забезпечення його стабільності // Право України, №5, 2009
18. Скрипник О. Двопалатний парламент як конституційна модель структурної організації вищого законодавчого органу влади // Право України, №11, 2009
19. Георгіца А. Законодавча влада: поняття, правова природа, місце і роль у системі органів публічної влади // Право України, № 11, 2009
20. Права людини – тематичний випуск // Право України, № 4, 2009
21. Скрипнюк О. Правове забезпечення прав і свобод людини та громадянина в процесі реалізації державного управління // Право України, №4, 2007
22. Майданник О. Про інститут громадянства в Україні // Право України, № 2, 1999
23. Фрицький Ю. передумови виникнення статусу Президента України в період 1991-2007 рр. // Підприємництво, господарство і право, №7, 2007
24. Ярчук А. Референтний процес як предмет конституційно-правового регулювання // Підприємництво, господарство і право, №12, 2007
25. Мартинюк Р. Оцінка ефективності змішаної форми правління в сучасній Україні // Підприємництво, господарство і право, №11, 2008
26. Мартинюк Р. Президент України в системі стримувань і противаг на сучасному етапі // Підприємництво, господарство і право, №9, 2008
27. Губрієнко О. Сучасні монархії у світі: загальний огляд // Підприємництво, господарство і право, №5, 2008
28. Гринюк Р. Правова держава і демократія: питання взаємодії та зв'язку // Право України, № 7, 2010
29. Колодій А. Громадянське суспільство та правова держава: проблеми і шляхи розбудови // Право України, №7, 2010
30. Пушкіна О. Інститути громадянського суспільства і захист прав людини в Україні // Право України, №7, 2010
31. Скрипнюк О. Правова держава в Україні: теоретична модель і практика реалізації на сучасному етапі // Право України, №7, 2010
32. Теплюк М. Дія права і дія закону в сучасному аспекті право розуміння // Право України, № 4, 2010
33. Білосурська О. Утвердження та забезпечення прав і свобод людини – головний обов'язок держави // Право України, №7, 2011
34. Заморська Л. До питання про визначення категорії «норма права» // Право України, №4, 2011

**Методичні рекомендації для СРС
з навчальної дисципліни
«Теорія держави і права»**

Шинкаренко Ірина Валентинівна

Підписано до друку .2013. Формат 60×84 1/16. Ум. друк. арк. 3,5
Друк лазерний. Замовлення № . Тираж 20 прим.

Надруковано в Видавничому центрі КП ДВНЗ „ДонНТУ”